

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

De protestatione circa materiam fidei contra hereses diversas

[urn:nbn:de:bsz:31-300759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300759)

Autoritates pro

primo gradu. Augustinus ad hieronimum epistola. viij. distin. ic. decreti. Ego solis illis libris scriptorū. i. scriptoribus qui iā canonici ap pellant didici hūc timorē. honorē q̄ referre. vt nullū eorū scribēdo errasse audeā cre dere. Idē i epla ad hieronimū. Si ad sa cras scripturas vl causas. admissa fuerint vel officiosa mēdacia. qd in eis remanebit autoritatis? Que tandē de scripturis illis. sentētia profereť. cuius pōdere. i. scripture autoritate cōtentiose falsitatis cōteret im probitas? Idē eadē distinctōe de vnico baptis. libro. ij. Quis nesciat sanctā scri pturā canonicā; tam veteris q̄ noni testa mēti certis terminis suis cōtineri. eāq; po steriorib; oibus epōz lris ita pponi. vt de illa omnino dubitari z disceptari nō possit vtrū verū. vel vtrū rectū sit quicqd i ea scri ptū cōtinerit esse. Epōz autē lras q̄ post cō firmatū canonē. vel scripture sunt vel scribū tur z p sermonē forte sapiētiōe cuiuslibet in ea re peritioris z p alioz epōz grauiorē autoritatē. doctiorēq; prudentiā z p concē lia licere rep̄hēdi si quid in eis forte a veri tate deniatum est.

Nota descriptiōes

aliquas q̄ sequunt ex p̄missis. Veritas catholica pōt describi. q̄ est veritas habi ta p diuinā reuelationē imēdiate vl media te. explicate in propria forma verborū. vel implicite in bona et certa consequentia. Fides p habitu infuso describit. q̄ ē ha bitus supnaturaliter infusus inclinās ad credendū catholicis veritatibus. Fides pro actu describit. q̄ est assensus verus et certus catholice veritatis et infusa fide p ueniēs. Fides p habitu acquisito sic de scribit cōformiter ad descriptiones q̄s dat phs de scia. arte et sapiētia. Q̄ est habitus verus z cert⁹ p auditū verbi xp̄i acquisitus si cut dicit apls q̄ fides est ex auditu. z audis tus p verbū xp̄i. Et augusti. dicit q̄ p scri pturā sacra fides saluberrima gignit. Dici tur verus. ad differētiā errorū. Cert⁹ ad dif ferētiā opinionū. Adquisitus p auditū ver bi xp̄i. ad differētiā sciētie. artis. sapiētie et intellectus. Fides p obiecto. q̄nq; di cit ipa ppositio credita. vel aggregatio mul torum credibiliū seu veritatū catholicarū

vt hic. Nec est fides catholica rē. Quis di citur ipa res significata p propositionē cre dita seu catholicam. Et ita nulla res est qn possit cadere sub fide. Quis dicit ipa ratio credēdi. et hec vna est oim credibiliū. scz au toritas p̄ime veritatis reuelātis q̄ nūc vis detur in enigmate. Et sub hac ratiōe dicit fides argumentū nō apparentiū. Secus erit dū videbimus facie ad faciē. Veritas imp̄tinēs ad fidē est que nec sequit nec repugnat ad catholicas veritates. Veritas sapiēs fidē est veritas p̄tincens aliq̄ vel aliq̄ que sunt pprie de fide. cū aliquo vl aliquib; adiunctis que non prinēt ad fides seu catholicā veritatē. Et opposita falsitas dicit sapiēs heresim. si id quod adiunctus est sit tale quod nō possit vel debeat ratio nabiliter negari q̄uis nō sit de fide.

Finit.

De terminatio in

Concilio constantiensi. Ecclesia vel generale Conciliū dūm di ctat aliqua regitiua. ecclesiā concernētia. Papa nō est sic supra iura positius q̄ possit sic pro libito disponere dissoluere. talia dictata p ecclesiā. eo modo et intentiōe. q̄ bus dictata. conclusaq; sunt. Ecclesia vel generale celiūz q̄uis nō possit tollere plenitudiez p̄t̄is papal. a t̄po supnaturali terz misericorditer collate. pōt nī vsum ei⁹ limitare sub certis regulis ac legibus in edi ficationē ecclesie. Et in hoc est ton⁹ ecclesie siastice reformatiōis stabile fundamentū.

Incipit tractatus

magistri Johānis de Berson. de protesta tione c̄rca materiam fidei contra hereses diuersas.

Prologus

Protestatio seu renocatio ge neralis aut cōditionalis / qz querit nōnunq; assumi tāq; velamē iniquitatis / z ad excu sandas excusatiōes in peccis / plerim ab hereticis. pposuimus declarare sub aliq̄b; cōsideratiōib; qd p̄testatio gene ralis. qd cōditionalis renocatio iuuat vel i portat. maxime dū in h sacro Cōstān. cōcē lio / sentim⁹ q̄ hereses vt cācer serpūt. z sub hmōi p̄testatiōib; delitescere q̄rūt iūctis p

relatiōib; q̄ sub terminis iur; positivi velut
in causis p̄banis sedulo p̄curant. vt nō p̄
tinus in lucem p̄deat veritatis catholice
species atq; decus. ¶ Finit proemium.

Incipit tractatus

¶ Prima consideratio.

Questio circa materiam fidei de
qua sola nūc intēdimus est q̄dam
professio seu confessio facta exteri⁹ ad ostē
dendū qd de fide prestās sentiat interi⁹. In
ca illud apli ad Roma. x. corde credit ad
iusticiā. ore autē confessio fit ad salutē. Et sic
ad salutē vt dicitur p̄pus Luce. ix. Qui me
erubuerit et sermones meos. et filius homi
nis hūc erubescet coram angelis dei Quo
contra Dathēo teste dicebat Dathēi. x.
Qui me confessus fuerit corā hominib; p̄fite
bor: et ego cū corā p̄re meo. Et quib; elicit
q̄ sicut credere cadit sub p̄cepto. sic cadit si
dē exteri⁹ p̄fiteri semp quidē. s; nō ad semp
per. cū sit affirmatiuū p̄ceptū. Obligat autē
semp et ad semp. dū ee omisiōe p̄fessiois li
bera dispēdiū fidei vel salut; dērimētū p̄
babiliter imineret. vt corā tyrānis. corā he
reticis. corā iudicib; corā pplis. fides ē di
uersimode palā p̄fēda. defendēda. testifi
cāda. et ex officio p̄dicāda. Floret Augusti.
sup illud apli. oportet hereses esse. p̄me ad
Luzin. ij. Et recitat. xxiiij. q. vlti. ca. finali
faciūt p̄ hoc dicta scripture Johis. x. scōa
Petri. iij. Malach. ij. Ezechie. iij. et. xxxij
et alibi sine numero.

Secunda conside.

Questio generalis vel specialis
de ipa fide. nō infert q̄ prestans er
rauerit. similiter nec reuocatio p̄di
tionalis. Hoc est itaq; p̄spiciū. qm̄ hō qn̄
m̄cunq; fidelis. dicere p̄t. p̄fitor q̄ nihil
intēdo dicere nec p̄tō dixisse p̄tra fidē. et
si oppositū p̄tingeret vel p̄ngisset. illud ex
nūc reuoco vel retracto. Sic inueniuntur
doctores catholici qn̄q; dixisse. imo et quot
tidian⁹ mos apud exercitātes se in acibus
theologie scolasticis sic se hēt in q̄bo frequē
ter null⁹ ē aut fuit de errore notat⁹ q̄ sic p̄e
stas aut reuocat. Nihilomin⁹ aduertēdū ē
q̄ referri p̄fitari vel cōditionaliter reuoca
re circa ea q̄ clarissime et explicitē sunt de fi
de. sicut q̄ de est oipotēs. q̄ prim⁹ ē diligē
das. Aliter vō circa ea q̄ disputabilitatē v̄l
difficultatē hēt aliquā. In primo siquidē

casu fas est dicere cū aplo ad Galia. ij. Si
quis vobis aliud euāgelizauerit etiā ange
lus de celo anathema sit. Quo circa veni
unt irridēdi qn̄q; imo et corripēdi nōnul
li q̄ p̄clusiones theologicas posituri dicūt
Protestor q̄ nihil volo vel intēdo asserere
sed t̄m disputatiue loqui. Deinde ponunt
talē aliquā conclusionē. Deus est oipotēs
deus est trin⁹ et vnus. quasi videlicet cōclu
siones tales nō in certissima credulitate. s;
sub probabilitate tradi possint Deniq; sic
est iudicandū de oib; ad q̄ p̄fites fidē su
am obligat explicitē credere vel ex officio
vel ex eruditiōe vel ex diuina reuelatione.
vel ex aliq̄ tali mō Alioq̄n sic dubi⁹ in fide
infidelis est. sic et dubie p̄fites certā fidē.
Nec t̄m negādū est qn̄ protestatio seu sub
missio reuerētialis fieri possit. sic egit apo
stol⁹ cōfiterēdo euāgelii suū. de q̄ p̄ reuelati
onē cert⁹ erat cū petro et alijs aplis. q̄bo ta
men oppositū si fieri potuisset dicētib;
nequaq; credidisset.

Consideratio. III. ¶

Questio generalis dē fide stat cū
errore p̄riculari circa eā. et similiter
cōditionalis reuocatio Vidimus
hoc et videmus in ipis hereticis. q̄ errāt vi
delicet pertinaciter contra fidē circa ea q̄ te
nent explicita fide tenere exteri⁹ p̄fiteri.
quoz nihilomin⁹ vox ista est / protestor
q̄ esse volo bon⁹ catholicus. et si scirem ali
quid esse p̄tra fidē. illud statim vellē reuo
care. sic Arius. sic Sabellius. sic heretici
n̄i ipis p̄p̄s dixerūt. q̄s t̄m dānatio iudē
cialis interemūt vel p̄didit. Dat ad cōside
ratio nē hāc ratio talis. qz stat q̄ aliq̄s cre
dat aliqd in generali. vt q̄ fides catholica
vera est et p̄ hac mori vellet. q̄ nihilomin⁹
in speciali credit de aliq̄ veritate catholica q̄
nō sit de fide errās p̄tinaciter circa illā Si
mile dicit Aristoteles q̄ p̄tingit aliqd scire
in generali et illud vel nescire. v̄l de illo du
bitare in p̄culari. Exēplū est de ista. Dis
mula est sterilis. h̄ aial nō est sterile demō
strata mula quā aliq̄s putat esse pregnan
tē ob turgidū vētrē. et nescit vel nō aduertit
hā esse mulā. et ita sicut in h̄ casu iste nesciē
ter errat. sic et aliq̄ de quib; loquimur dican
tur nescienter heretici prout infra docebis
mus.

Consideratio. III. ¶

Protestatio generalis de fide, non sufficit ad purgationem erroris pertinaciter, sic nec conditionalis protestatio. Sequitur hoc ex precedenti. Cuius etiam ratio talis est, quod debet error particulariter et explicitè circa ea quae sunt fidei, quae re cauta sollicitudine veritatem fidei, et obedire quae site/ac sufficenter edoctræ, tam credendo interius, quam exteriùs profitendo. Alioquin ostendit se non paratù corrigi. Ostendit quoque se non credere sacre scripture catholice, dum non credit eis quae sufficenter contineri monstrant in eadem scriptura, formaliter, vel in consequentia euidenti seu certa, quoniam si non corrigitur per hanc regulam scripture, nihil reliquum est per quod ad viam veritatis reducat, sedulo miraculo. Denique talis prestans seu conditionaliter reuocans, dum facit vel dicit oppositum sue protestationis ac reuocationis, patet ipsum non inde iustificari, sed magis infici, cum sit ipse sibi met contrarius. Rursus talis alios per huiusmodi protestationes et reuocationes ab errore non reuocat, neque scandalum dat, tollit, neque captiuat intellectum sub deo in equum fidei. Stat enim talis protestatio cum infidelitate, cum scandalo, cum timore et arrogancia. Propterea statutum inuenitur in sacris canonibus, quod errores dum correcti recipiebant, dabatur libellum sue confessionis absolute de fide et abiurationis de errore. Recte qui dicit, sicut et in foro penitentiali non sufficit sub condicione facta confessio, dum aliquis scit vel scire debet absolute quod peccauit, sed ubi non habetur certitudo, sed scrupulus aliquis timidus, et vacillans, nesciens si hoc fecit, vel malo modo fecit, quemadmodum circa cogitationes carnis, quas incontinens sensit, trepidat, vel ignorat si consentit, quo casu sufficit conditionalis confessio et salua veritate doctrina Grego. Bonarum mentium est inquit agnoscere culpam ubi culpa non est. Hoc est penitentiam quasi pro culpa recipere quasi reus esset. Sed opponitur contra considerationem de nesciente heretico, qui mentiretur contra conscientiam, si reuocaret. Responsio plana est, quia tenet conscientiam deponere, et quo supponitur quod pertinax est, secus ubi quis errat non imputabiliter, quod pro tunc non tenet conscientiam dimittere, sed bene postmodum dum mouet legitime. Facit pro consideratione. Calixtus sicut habet extra de pe. et re. ca. i. Manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda

nec sub conditione.

Consideratio. v

Protestatio generalis et conditionalis reuocatio, veraciter facte, sufficunt ad excusationem aut purgationem, dum prestans et conditionaliter reuocans errat circa ea quae non tenent explicitè credere, vel absolute confiteri. Declarat hoc in illis, quae promptum habent animum, statim obediendi veritati cogite, ut si theologus aliquis vel non theologus erraret circa unam propositionem in biblia positam. Exple gratia quod samuel venit in rege ipse saul, vel quod dauid fuit pastor ouium, non ideo diceret statim hereticus, quod forte nunquam vidit vel audiuit textum illius scripture, sed postquam ostendit in terra sic haberi, continuo credit et assentit, et ita protestatio et conditionalis reuocatio saluant eum, ne pertinax esse vel fuisse condempneret, praesertim dum de ignorantia sua potest afferre sufficiens documentum, alioquin forte iudicaretur apud homines pertinax fuisse, apud deum vero maneret innocens. Propterea positus est in consideratione hoc aduerbiu, veraciter, per quod excluduntur, qui non ex animo, sed ficte et inaniter protestantur dissidentes in semetipsis corde, voce, et opere.

Consideratio sexta.

Protestatio generalis de fide, quae dicitur aliquid sufficit mihi fides ecclesie, sufficit quod saluari fide parentum, sufficit mihi dicere credo in deum, non saluari se per huiusmodi protestationes etiam si non errat. Deducitur hoc, quod non sufficit sola fides generalis et implicita, sed explicita requiritur apud istos, quod dicitur minimum, apud alios amplius. Unum symbolum generale apud omnes capacet rationis est illud, quod posuit apostolus ad Hebraeos. Credere enim oportet accedere ad deum, quod est in quibus se remunerator sit. Porro apud christianos quibus scriptura est aptior reuelatio, dicitur credere, non sufficit hoc symbolum, sed dicitur explicitè credere symbolum apostolorum, et illud addiscere, pertinax ut veniunt ad annos discretiōis, sic ab initio dum baptizabantur adulti fiebant per catholicam profitemes explicitè fidem suam quemadmodum per puulis patrum nunciatum. Deinde sunt multae de fide per uniuersos pene christianos promulgatae in praedicationibus, in picturis, in mutuis relationibus seu collationibus, in obseruationibus aut celebrationibus sanctorum, et ita de reliquis. Haec autem talia que publice fiunt non est licitum sicut dicit canon ignorare. Non enim

excusarent laici si non crederent infernum esse, si non bonos angelos, si non malos, si non sanctos et sanctas. Si non preterea decem precepta legis iuxta planum et textuale eorum intellectum, ut quod non est idolatrandum, quod non piurandum, quod non occidendum, quod non furandum, quod non mechandum, et ita de reliquis primis impressionibus, legibus, ac inscriptionibus nature, quibus nemo capacitationis maxime postquam sibi traditi sunt per doctrinam permittit ignorare. **A**mplius vero sunt alii quos ultra simplices et commune vulgus hominum necesse est habere fidei explicitam de plurimis multiplici et specialiter quadruplici ratione. Primo propter officium pastorale super alios, ut pascant eos in fide et doctrina, et ab hereticorum argutijs sapienter defendant. **C**onstat enim quod alii sunt in ecclesia ad hoc obligati ex officio, alioquin non esset sufficiens instituta. **I**sti autem sunt plures iuxta quod profitentur utrumque se testamentum scire, quod et apostolus sepius explicuit dum timotheum et titum carissimos discipulos instrueret et alios. **A**ctuum. xx. dicens. **A**tredite vobis et uniuerso gregi in quo posuit nos spiritus sanctus episcopos regere ecclesiam dei etc. **D**einde secundo sunt doctores in sacris litteris, professores, quos ignorantia non potest excusare, quin sciant explicitae plurimas veritates contentas in biblia, et alias ex eis deducas. **A**lioquin doctoris nomen et gradum danabiliter et inexcusabiliter usurparer. **P**roinde sunt alii de statu etiam laicali, quos oportet multa scire de legibus diuinis preceptorum moralium, de articulatim et explicitae propter susceptum ab eis officium, ut quod rectores populorum, quod iudices eorum, quod consiliarii vel assessores sunt eorum, dem rectorum, et iudicum in causis varijs, et criminalibus atque civilibus, quod animaduertens salomon petiuit a domino cor docile, et intelligens ad faciendum iustitiam, et ad faciendum iudicium. **E**st itaque regula quod nullus ea que sunt officij sui permittit ignorare, que regula respicit nedum plures maiores, aut principes superiores, sed minores et inferiores, in utroque statu, clericali ut sunt curati et professores in foro penitentiae, et in statu laicali ut prepositi vel balliui. **P**ostremo surgit tertio generalis obligatio ad credulitatem aliquorum explicitam, non ex solo gradu hierarchico, sed ex alijs donis gratuitis, ut sunt viuacitas ingenij naturalis, ut iudicium solers, ut vis gnomatica vel epieikes, ut particularis eruditio, ut vehemens applicatio ad scripturas

sacras canonicas vel ciuiles. **H**ic enim veritatem habet illud Gregorij. **T**antum ab uno quod dominus erigit quantum dedit. **Q**uo fit ut perspicua sit consideratio, que dicta est aduersus reprobum nonnullorum perfidiam vel taciturnitatem, qui dum fides confitenda venit explicitae, se implicite latere tutos putant aut qui talentum multiplicis doni naturalis vel gratuiti, quod multiplicandum, susceperat a domino spiritualibus incrementis, defodiunt in terram superuacue vel nocue curiositatis temporalis, sibi blandientes quod in fide non errant, quippe de ea nihil sciunt, curant vel interrogant. **H**otetur pro consideratione sanctus **T**homas. ij. q. ij. arti. vi. **E**xplicatio inquit fidei ad inferiores homines, oportet quod veniat per maiores, quod probat autoritate Dionysij, concludens quod oportet eos pleniorē habere noticiam de credendis et magis explicitae credere.

Consideratio VII

Protestatio generalis seu conditio nalis reuocatio que dicitur ab aliquibus pernaciter errantibus. **S**i hec veritas mihi nota esset, scit deus quod libenter eam corde credere ad iusticiam, et ore confiterer ad salutem, non excusat tales apud deum vel homines. **F**undat hoc super illud euangelij ecce venit hora et nunc est ut omnis qui vos interficit arbitret se obsequium prestare deo. **S**ic apud prius erras in christianorum persecutione iudicabat de seipso. **S**ic ad iudeos loquens dicit, et nunc scio fratres quod hec per ignorantiam fecistis, quos tamen non excusabat de nece christi, dum alibi dicit, **I**gnoras ignorabis. **E**rat quippe iuris ignorantia affectata crassa vel supina. **S**ic heretici dum se morti tradunt per defendendis erroribus suis, arbitrantur se catholicos et mereri, habent quippe zelum prouocat aliquibus testimonium paulus, sed non per scientiam, quare non per scientiam. **M**irum quia scientie dei (que est scriptura sacra) suam sophisticam scientiam sic preponunt, quod eidem non olunt esse subiecti, quibus aliter sint sibi met conscij, non tamen in hoc iustificati, quod mentitur iniquitas sibi.

Consideratio VIII

Protestatio generalis seu conditio nalis reuocatio, quandoque sufficiunt excusare protestationes apud fore

exterius/quē non excusat in interiori foro de^o/et ecōtra. Cōsurgit hec varietas. qm̄ aliter iudicat deus/aliter hō. deus inspiciat corda et scit quid inrus agat. cōformiter ad protestationē seu reuocationē aut difformiter ad eā. Humanū vero iudiciū id spectat quod foris est. et vñ certificari pōt p signa testes/voce et opa. Quo fit vt vere credēf interiori et explicite. qñq; nō possit hō ostendere ptra testes et signa/aliquā aut fit econtra. vt q; veraciter est hereticus i corde/ille humano testimonio p allegationē ignorātie vel aliter catholicus cēseat et absoluat. Qualiter autē debeat aliq; pbare q; nō fit ptnax p allegationē ignorātie vel simplicitatis hoc mag; iuribus positiuis cautum est/q;bus inter cetera dicit q; allegans ignorātiā pbare debet illā. Tradūt similiter/q;bus argumētis testib; iudicijs pnt et debent iudices ecclesiastici ptnaciā conuincere p̄sentē vel p̄teritam in errante.

Consideratio. IX.

Protestatio specialis de fide/sicut et absoluta reuocatio de errore req; runt ad iustificatiōē illi^o q; p̄ticularē errorē absolute tenuit in verb; et in fact; q; si legitime monit^o facere renuit ip̄e p̄tina; cēsendus est. Ostēdit p̄ma ps tali ratione. Nulla p̄testatio seu reuocatio q; cōis est oib; catholicis. sufficit ad iustificatiōē errāti; i fide p̄ticulariter et explicite du; hoc scit aut scire debet. qm̄ nō est idē iudiciū de catholico et errāte. sicut nec innocente atq; p̄tore/respectu cōfessiōis sacramēt; talis. Cōstat autē p̄testatiōē generalē cui; reuocatiōē conditionali ab oib; catholicis. sine mēdatiōe. sine diffamatiōe fieri posse. Requirit igit; p̄ errātib; specialior reuocatiō. Altera ps manifesta est/q; talis nō ostēdit se q̄rere cauta sollicitudine veritatē. sed forte quadā dissimulatiōē palliata vel amine reuocatiōis h̄mōi cōditionalis q; ad veritatē nō est nisi quedā p̄testatiō fidei generalis/et non p̄ticularis reuocatio. q; conditionalis nihil ponit. Facit pro hoc quod dictus est sup̄ius consideratiōe q̄rta circa finem.

Consideratio. X.

Protestatio catholica de fide/ cū reuocatiōe p̄ticulari et absoluta de errore/ licet iustificet errantē q; mō non sit habendus p̄tina; aut hereticus/

nō absoluit tamen qm̄ talis extiterit. Presupposita notorietate primē pars in vtro; q; foro dei et hominis. q; talis corrigif/ et obedit veritati/ neq; tenet plus errorē quē deserit p absolutam reuocationē. deducit altera pars. Constat itaq; hoc solo primari deū/ facere. sc; p̄teritū non fuisse. vt notat Hieronimus et salomon. quisquis igitur fuerit de p̄terito sic adherēs errori suo cui^o oppositum tenebatur explicita fide tenere aliquo modorū p̄tacto. quod persistebat illo errore monitus etiā legitime/ vel edoc;ctus/ seu fraternaliter/ seu doctoraliter seu iudicialiter/ p scripturā/ sacram/ p rationē euidentē aut aliter. talis vere fuit p̄tina; errore. et cōsequenti nedum hereticus. sed hereticus. propterea quantumlibet emē; detur nunc/ potest declarari fuisse talis. atq; hereticorū penis subijci. sub perpetua carcerali custodia/ vel aliter/ sublat; sibi q;bulibet dignitatis officij vel honoris insignibus. Solet tamen apud ecclesiam/ misericordia superaltare iudicijs p̄sertim humilitate reuocantis errorē sponte/ palam et absolute prospecta. Q; si dixerit protestans huiusmodi/ Ecce paratus fui semp; audire ecclesiā. audire detur minatiōē sedis apostolicę. vel sacri cōcilij/ qualiter ac; cuso; nunc de p̄tina; circa doctrinam aliquā/ priusq; fuerit hoc modo declarata. difinita. et iudicata. Quid cui mihi de inferioribus iudicijs/ quid de doctoribus. et errorum diffinitionib; quib; obedire neq; q; astringor. vt qui subiectus ei nō su; sed prelati vt ipi. doctor vt ipi. Sic blandif p̄tina; arrogātia sibi/ sic se fallit et alludit/ tanq; videlicet nihil explicite credendū sit nisi papa p̄t; nisi cardinalis illud sub p̄scisa verborū forma snialiter dānauerit. Est itaq; lōge alit. iuxta deductionē illo; q; p̄bāt nullā iueniri posse nouā heresim. q; q; cūq; def; illa p̄us erat sc̄pture sacre p̄traria ab ipaq; dānata. sicut modo dicēte Augustino. si quid nocū est hic. salic; in scriptura sacra dānat. Fatemur nihilomin^o posse fieri declaratiōē nouā. tā doctrialit; q; iudicialit; d; aliq; heresi/ q; sc̄pture sacre r̄pugnāf est q; declaratiō; si fieri habeat p̄ncipaliori ac superiori auctoritate generalit; obligante per sedē apostolicā et sacrum conciliū. Fit nihilominus quotidie legitima declaratiō talis/ per doctores et expositores sacre scripture ac p prelatos inferiores. q; opoz

ter explicite multa scire ad instructionē po-
puli sui. Nec autē declaratio et si nō obliget
vt precise talis est/ alienos. obligat tamen
vt conuincat esse facta cōformiter ad sacrā
scripturā/ que est antecedēs. quo concessio/
si cōsequētia negari rationabiliter neq̄t/
concedēda est consequēter explicite cōclu-
sio/ que declarat et inferit/ qm̄ et veris nō se-
quitur nisi verum. Itaq̄ si quis dixerit. q̄
christus nō habuit neruos. aut q̄ om̄is pu-
er non baptizatus pōt licēter occidi/ aut q̄
pro bono cōmuni licitū est falsum dicere.
Talis p̄seuerās post declarationē sufficiē-
tem sibi factam/ non excusaret a pertinacia
quantūcumq̄ clamaret. p̄to iudiciū ecclē-
sie vel sacri concilij. huic me lubmitto/ hāc
audio. Potest equidē tali dici/ quod actus
est ne agas. qd̄ iam diffinitū est diffinien-
dum non expectes. diffinitū in q̄ et si non
in eadē verborū forma. tamē in effectu et in
sentētia. vnde fit vt aliquis vno tēpore te-
neatur aliquid explicite credere/ ad qd̄ pri-
us fides implicita satis erat. fm̄ A. homā.
ij. ij. q. ij. vbi loquit̄ de credendis implicite
vel explicite.

Consideratio. xi.

Rotestatio specialis de fide/ vt ab-
soluta reuocatio specialis de erro-
re. nō debet fieri necessario. dū q̄s
errat nescienter in fide. Constat itaq̄ q̄
nullus mēiri tenet. hic autem nesciēter e-
rans. si se diceret errare. mentiret stante ta-
li conscientia. Talis p̄terea penas hereti-
corū vel infamiā/ etiā postea q̄s dephendit
erasse et absolute reuocat. nō incurrit. Pa-
nit hoc in angu. q̄ multa prius nescienter
errata/ postmodū absolute correxit sub no-
mine retractatōis/ vel aliq̄ tali mō loq̄ndi/
quē reuocationē denotabat/ vt dō talibz
verbis temere dictū est. min⁹ considerate di-
ctū est. B. improbo. hoc nō approbo. B. mi-
hi nō placet. Notet ad hoc idēz Augu. ad
vincentiū. xxxij. q. vlti. ca. finali et gelasi⁹
ibidē. q. ij. ca. negat. Elicit cōsequēter
ex istis differētia multiplex inter sciēter. et
nesciēter errātes. et inter sciēter et nesciēter
hereticos. Et hoc quo ad tria q̄ sunt crimē
modus/ et pena/ iuxta qd̄ notet dictū angu
xxxij. q. ij. c. dixit apls. vbi ait. Qui sentē-
tiā suā q̄uis falsam aut p̄uersam/ nulla p̄ti-
naci animositate defendūt. p̄sertim quā nō
audacia sue p̄sumptōis ceperūt. sed a sedu-

ctis atq̄ i errore lapsis parētibz acceperūt/
querūt autē cauta sollicitudine veritatē. cor-
rigi parati cū inuenerint. nequaq̄s sunt in-
ter hereticos reputādi. **C**ū colligit q̄ q̄
duplex est modus errādi circa f. dē. Vno
mō credēdo q̄ fides catholica sit falsa. aut
scriptura sacra. et sic errās dicit̄ scienter he-
reticus/ qz nō est parat⁹ corrigi/ cū neget re-
gulā p̄ quā hēt dirigi seu reuocari. Potest
alio mō q̄s errare/ credēdo generaliter q̄ fi-
des catholica sit vera. sed estimat aliquā eē
fidē catholicā/ q̄ i veritate nō est catholica/
sicut arriani recipiētes scripturā sacra. s3 ad
sensum p̄uersum/ q̄ sectā suā solā putabant
esse catholicā/ hi sunt nesciēter heretici. Er-
rāt autē p̄cedētes i vtroq̄ mō vtra fidē quaz
tenent explicite credere. Sūt aliq̄ circa fidē
errātes i his q̄ nō tenent p̄ tūc explicite cre-
dere et hoc dupliciter. Vno mō p̄tinaciter.
qz nō parati sunt corrigi. sed p̄pter supbiāz
suā. aut aliter p̄riū defendūt errozē. Altes-
ro mō dū parati sunt corrigi prius agnō-
ta veritate. qz nō p̄tinaci aiositate defendūt
errozē. s3 et sola simplicitate vel ignorātia
sunt i erroze. Letez iter hos q̄tuoz modos
p̄mi mag⁹ peccāt q̄s scōi et secūdi q̄s tertij et
Mod⁹ errādi silt diuersus ē. qm̄ i duo-
bus p̄mis erroz inuenit̄ quē tenentur expli-
cite discredere et diffiteri. tertij vō p̄tinaci-
ter errāt i illo cas⁹ oppositū p̄tūc non tenē-
tur explicite fide tenere sed implicita. s3 qz
rennuūt corrigi dicūtur heretici. Qualiter
vero dephendat̄ aut cognoscat̄ talis p̄tina-
cia declarat̄ summam i alijs duodeci con-
sideratiōibz q̄ ad hāc vñā reducūtur hic ab-
augu. positā. q̄ tales nō q̄runt cauta solici-
tudine veritatē. s3 ei⁹ declaratiōi resistunt/
omissiue vel cōmissiue. varijs modis/ p̄ se
vel alios/ verbis aut factis/ iudicialiter aut
extraiudicialiter/ terroribz aut muneribus
minis aut blādicijs/ p̄pter deprauatiōez af-
fectus/ cā alicui⁹ cōmodi t̄p̄alis assequēdi/
vel incōmodi deuitādi. circa diuinas deli-
tias vel honores. **D**abem⁹ i his tripli-
citer errātibz diuersitatē i crimine et in mō.
pena silt diuersa ē q̄ ad aliq̄. Nihilominus
tertij punient̄ sic duo p̄mi/ si iudicialit̄ euo-
cati se corrigere/ si errozē absolute reuocare
si veritatē oppositā p̄fiteri noluerit. qz relin-
quent̄ curie seculari. aut si se correxerint pe-
nitentie salutari/ **A**uero q̄rti qz nō iūgūt
errozi suo pertinaciāz nūc vel antea. q̄uis
sint corripiedi per reuocationem errozis.

De pertinacie nota

ipsi tamen nequaquam sunt penis hereticorum plectendi nec infamia notandi. sicut apud scholasticos theologos in preclara vniuersitate parisiensi frequenter obseruatur. quos protestano generalis et aditionalis reuocatio inuit ad hoc ne de pertinacia notarentur iuncta humilitate qua protinus reuocant errorem ne dum conditionaliter sed absolute / quod reuocatio sufficit magistris ad purgationem nec ab actibus studij legitimis exercendis vel consequendis reuocantes obinde repelluntur

Consideratio. vii.

Protestatio generalis / aut conditio / nalis reuocatio / non obstat quin sic protestans aut reuocans dici possit suspectus de heresi. quoniam quod leuiter. quoniam uehementer. aliquando uolenter. Patebit hec consideratio per precedentes. si docuerimus quod est diuersus de heresi vel leuiter vel uehementer vel uolenter suspectus. Et hoc alias latiori sermone declarauimus / nunc summatim repetatur. Itaque suspitio leuis puenit ex signis exterioribus operum vel uerborum. ex quibus cognitio accipitur iudicium quod concludi potest non quod frequenter. sed raro seu contingenter. ut in paucioribus / quod talia agens vel dicens est hereticus. Itaque sequentia leuis est et thopica. si cur arguerem. Petrus non uenit ad ecclesiam in solennitate natiuitatis beate Marie uirginis ergo non bene sentit de ea. vel sic Petrus assumit nomen dei frequenter in uanum. de iuris et negas eum. ergo non bene credit de eo.

Porro uehemens suspitio prouenit ex signis exterioribus operum vel uerborum. ex quibus cognitio accipitur argumentum concludens frequenter et in pluribus. quod talia agens vel dicens est hereticus. ut si quis neget explicito. palam. et publice ea que debet ex officio scire pro quibus alij quis possit in rei ueritate negatio talis ex ignorantia puenire. vel animi leuitate. non ex heretica prauitate. Dicimus demum suspitionem esse uolentem que sumitur ex signis exterioribus operum vel uerborum. ex quibus cognitio concludi solet efficaciter et ut semper / quod talia agens vel dicens est hereticus / quemadmodum si quis predicet publice quod ipse non fuit uerus deus. quod deus non est diligendus super omnia / quod licitum est passim homines occidere sicut bestias. quod iuramenta non sunt tenenda. aut si patenter adoret sepulchrum Machometi. uel si deferat habitum iudeis appropriatum. non quidem ioco faciens hoc. sed serio. Costat nempe quod possibile est

talia facientem uel agentem tenere ueraciter interius fide catholica. sicut de salomone idolatrante. et de marcellino idolis sacrificante dicunt multi / quod neuter eorum fuit hereticus in mente. Subiominus ecclesia de exterioribus iudicans non de occultis / arguet in talibus uolentem presumptionem et semper eam feret iudicium. Exemplo salomonis de meretricibus. i. Regum. iij. et hoc nisi talis uolenter suspectus se legitime purgauerit. allegando uel ignorantiam uel timorem. uel fictionem. uel aliquid huiusmodi / paratum corrigi se demonstrans. Quo circa patet ualere plurimum circa suspitiones huiusmodi assumendas pro argumentis considerare consuetudines patrum locorum temporum. personarum. modos et indicia. Euenit quippe quod uerbum uinum dabit suspitionem heresis in uno loco uel in una persona. quod in alio loco uel persona nihil reputabitur. Exemplum de negantibus et desipientibus deum quotidianis uerbis in certis partibus quod in alijs partibus multis horridum iudicantur et heresi proximam.

Has interim consi

derationes duodecim posuisse uelut in transitu suffecerit. xxij. mensis octobris anni M. cccc. lxx. in ciuitate Constantia. ubi factum agebatur generale concilium. protestante eo qui est deus benedictus in secula Amen
Finit

Sequuntur. vii. considerationes

fm totidem signa quibus solet aliquis de pertinacia notari uel committi. circa materiam heretice prauitatis. premitendo qualis sit pertinacie diffinitio uel ratio.

Pertinacie propria ratio que errantem in fide seu hereticantem efficit hereticum. consistit in de prauatione uoluntatis per superbiam. aut aliud officium. dum non uult errans cauta sollicitudine querere ueritatem aut dum perspecte monstrataque reuult assentire uel errorem dimittere. Dicitur enim pertinax fm ysidorum quasi imprudenter tenax. qui persistit in illo scilicet quod de heretico dimittere. Ceterum pertinacie signum exterius multiplex inuenitur. Cuius sustinet ex coactione uel uero. nec potest sufficere excusare. Et huiusmodi ex iuris presump